

Kapitola 2

Mediální kontext české zahraniční politiky

Vlastimil Nečas a David Chudoba

V kapitole věnované analýze zahraničního zpravodajství českých médií v roce 2015 navazujeme na výzkumy z minulých let, a to se stejným záměrem identifikovat a pojmenovat převažující charakteristiky zpravodajství o zahraničněpolitických událostech. Struktura kapitoly i analytický postup zůstávají stejné jako v uplynulých letech a doplňujeme tak souvislou řadu poznatků shromažďovaných již od roku 2008.

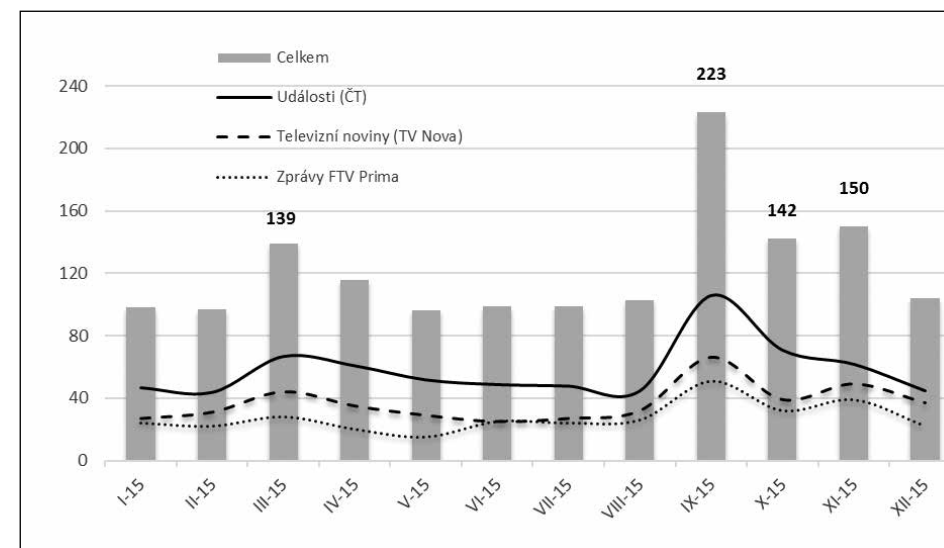
V první části kapitoly se věnujeme základním charakteristikám zahraničněpolitického zpravodajství tří českých televizních stanic (ČT, TV NOVA, Prima TV), konkrétně hlavním tématům, aktérům, kteří byli ve zpravodajství zmiňováni, a destinacím, na které bylo v souvislosti se zahraniční politikou nejčastěji odkazováno. Obsahem druhé části jsou případové studie analyzující dvě vybrané události roku 2015 – tou první je průjezd amerického vojenského konvoje přes Českou republiku, druhou událostí jsou jednání o relokačních kvótách na přerozdělení imigrantů mezi zeměmi EU. Cílem těchto dvou specifických analýz je identifikovat kontexty, které doprovázely mediální reflexi událostí, a interpretační rámce, do nichž byly události v médiích zasazovány.

OBSAHOVÁ ANALÝZA TELEVIZNÍHO ZPRAVODAJSTVÍ V ROCE 2015

Prezentované charakteristiky jsou výsledkem kvantitativní obsahové analýzy hlavních zpravodajských relací tří televizních stanic (ČT, TV Nova, Prima TV) odvysílaných v období od 1. 1. do 31. 12. 2015. Výběrový soubor zahrnuje pouze zprávy věnované zahraničněpolitickým tématům se vztahem k České republice. Výsledný analyzovaný soubor¹ obsahuje celkem 1466 příspěvků. Zpravodajství v roce 2015 bylo, podobně jako v předešlých analyzovaných letech, velmi podobné z hlediska rozložení pozornosti v čase (viz Graf 1) i z hlediska hlavních témat (Tabulka 1). Co do počtu pří-

spěvků věnovaných zahraničněpolitickým událostem jednoznačně vede zpravodajská relace České televize Události, kde bylo odvysíláno celkem 697 (48 %) příspěvků, v Televizních novinách TV Nova bylo zaznamenáno 441 příspěvků (30 %) a zbylých 328 příspěvků (22 %) ve Zprávách TV Prima. Nejvíce exponovaným obdobím bylo září až listopad a relativně vysoký počet příspěvků byl odvysílán také v březnu. Vysoký počet příspěvků v podzimním období souvisí především s jednáními o relokačních kvótách na rozmístění žadatelů o azyl mezi země Evropské unie (září, říjen) a s informováním o teroristických útocích v Paříži (listopad). Zvýšený zájem o zahraničněpolitická témata v březnu loňského roku je spojen s průjezdem amerického vojenského konvoje přes Českou republiku. Dvě z výrazně mediálně exponovaných událostí roku 2015, průjezd amerického konvoje přes ČR a vyjednávání o relokačních kvótách, jsou podrobněji analyzovány v druhé části této kapitoly.

Graf 1:
Vývoj počtu zpráv o zahraniční politice ve sledovaných relacích v roce 2015
(N = 1466)

V předchozím analyzovaném roce 2014 bylo zahraniční zpravodajství sledovaných stanic zaměřeno především na události spojené s ozbrojeným konfliktem na východě Ukrajiny, což ovlivnilo nejen tematickou strukturu zpravodajství, ale také skladbu nejčastěji přítomných aktérů a nejčastěji zmiňovaných států. Hlavním tématem v roce 2014 tak byly aktuální informace o situaci v oblastech bojů a informace o průběhu a výsledcích diplomatických jednání mezi vrcholnými představiteli států a mezinárodních organizací (EU, NATO) o situaci na Ukrajině. Mezi hlavní aktéry zpravodajství se zařadil Vladimir Putin a nejčastěji zmiňovanou zemí byla Ukrajina (Kořan a kol., 2015). V následujícím roce 2015 se tematická agenda televizních stanic výrazně proměnila. Zahraničnímu zpravodajství jednoznačně dominovalo téma imi-

grační a azylové politiky EU, přičemž zprávy věnované imigrační a azylové politice tvořily téměř čtvrtinu (23,5 %) ze všech odvysílaných reportáží, v případě zpravodajské relace TV Prima dokonce 30,5 %. Druhé nejčastější téma televizního zahraničního zpravodajství byla bezpečnostní politika EU, která byla tematizována hlavně v souvislosti s migrační krizí v Evropě a také v návaznosti na zprávy o teroristických útocích v Paříži v listopadu 2015. S migrační krizí souvisí i další mediálně exponovaná témata roku 2015, jako např. problematika vztahů mezi evropskými zeměmi a mezinárodní humanitární pomoc (viz Tabulka 1).

Z výsledků srovnání tematické agendy jednotlivých analyzovaných stanic v roce 2015 lze konstatovat, že zahraniční zpravodajství všech tří stanic se do značné míry překrývá, což potvrzuje trend pozorovaný i v minulých letech. To platí i pro vysílání České televize, která sice poskytuje zahraničnímu zpravodajství mnohem více prostoru než dvě konkurenční komerční televize, ale věnuje se víceméně stejným událostem. Všechny tři stanice tak svým divákům nabízejí velmi podobnou představu o zásadních událostech a tématech zahraniční politiky České republiky.

Tabulka 1:
Hlavní témata příspěvků ve sledovaných pořadech v roce 2015
(N = 1466)

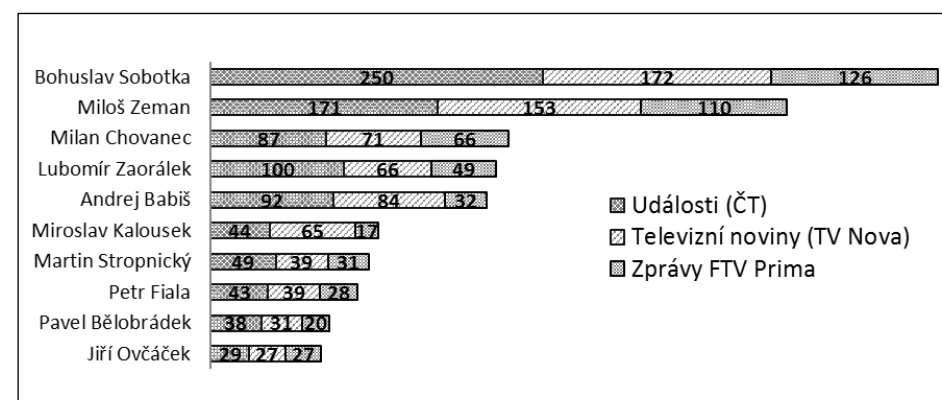
téma	% příspěvků ve zpravodajství stanice*			Celkem	
	ČT	TV NOVA	Prima	počet	%
imigrační a azylová politika	21,2	21,8	30,5	344	23,5
bezpečnostní politika EU	9,6	11,3	18,0	176	12,0
mezinárodní návštěvy a cesty politiků	7,3	15,4	4,9	135	9,2
vztahy mezi evropskými zeměmi	9,9	7,7	7,9	129	8,8
mezinárodní boj proti terorismu, teroristické organizace	4,2	7,5	8,5	90	6,1
dotační a rozvojové programy EU	9,6	2,9	2,7	89	6,1
mezinárodní humanitární pomoc	6,3	4,1	6,1	82	5,6
teroristické útoky	2,4	5,9	7,9	69	4,7
prezident (práce, jmenování, program...)	3,2	7,7	3,7	68	4,6
mezinárodní spolupráce armád	3,2	3,4	4,6	52	3,5

* Podíl příspěvků v rámci zpravodajské relace dané televizní stanice: ČT (Události) = 697; TV Nova (Televizní noviny) = 441; Zprávy FTV Prima = 328 příspěvků.

Důležitou součástí zpravodajství je spolu s výběrem témat také výběr aktérů, kteří se k tématům vyjadřují. Výsledky analýzy televizních zpravodajství v roce 2015 potvrzují dominanci vrcholných českých politiků. Nejčastěji se k zahraničním zprávám vyjadřovali premiér vlády České republiky Bohuslav Sobotka (548krát) a prezident Miloš Zeman (434krát). S výraznějším odstupem dále ministr vnitra Milan Chovanec

(224krát), ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek (215krát) a 1. místopředseda vlády a ministr financí Andrej Babiš (208krát). Mezi deseti hlavními aktéry zahraničního zpravodajství jsou, stejně jako v předchozím roce 2014, pouze dva nevládní politici, Miroslav Kalousek a Petr Fiala, blíže viz Graf 2. Zahraniční či nepolitici aktéři se v zahraničním zpravodajství objevovali jen okrajově. I pro rok 2015 tak zůstávají v platnosti závěry analýz z minulých let, že osobami, které v televizním zpravodajství dostávají prostor pro vyjádření vlastních komentářů a interpretací významu zahraničněpolitických událostí, jsou v drtivé většině české politické elity (Nečas–Vochocová, 2014; Vochocová– Nečas, 2015).

Graf 2:
Nejčastěji zmiňovaní aktéři ve sledovaném zpravodajství
(N = 1466)

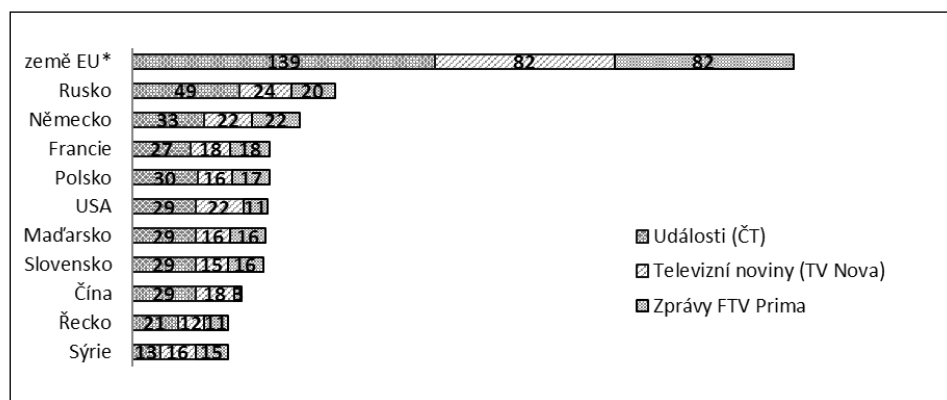
Pokud se blíže zaměříme na osoby, ke kterým se hlavní aktéři nejčastěji vyjadřovali, tak zjistíme, že nejčastějším adresátem byl jednoznačně prezident ČR Miloš Zeman (77 výroků), ke kterému se vyjadřoval nejvíce premiér Bohuslav Sobotka – viz Tabulka 2. Přítomnost M. Zemana ve zpravodajství je poměrně specifická v tom ohledu, že ačkoliv patří mezi hlavní aktéry zahraničněpolitických zpráv, tak ve velké většině případů je přítomen „pasivně“ či „nepřímou“, kdy je adresátem promluvy někoho jiného (premiéra či členů vlády ČR) a pouze v malém počtu případů vystupuje v „aktivní“ roli, tedy jako autor promluvy. Tato specifická role prezidenta ČR ve zpravodajství médií byla pozorována i v předešlých analyzovaných obdobích (Nečas–Vochocová, 2014; Vochocová– Nečas, 2015).

Poslední sada výsledků kvantitativní obsahové analýzy je zaměřena na nejčastější lokality sledovaného zpravodajství (Graf 3). V celkovém pořadí i v rámci jednotlivých sledovaných stanic převažovaly reportáže lokalizované do více členských zemí EU současně. To znamená, že v rámci jednoho zpravodajského příspěvku byly odvysílány vstupy z více zemí EU. V roce 2015 taková situace nastávala typicky při referování o uprchlické krizi, kdy se v jedné reportáži střídaly vstupy zpravodajů např. z řecko-makedonských hranic, následované vstupy z Maďarska a Německa.

Tabulka 2:
Hlavní aktéři zpravodajství a počty adresných výroků vůči dalším osobám

	Události (ČT)	Autoři výroků					Celkem
		Bohuslav Sobotka	Miloš Zeman	Lubomír Zaorálek	Andrej Babiš	Milan Chovanec	
Adresáři výroků	Miloš Zeman	16		3	3	1	23
	Bohuslav Sobotka		4	2	–	2	8
	Karla Šlechtová	5	–	–	3	–	8
	Andrej Babiš	5	1	–	–	1	7
	Miroslav Kalousek	–	–	–	4	–	4
	Televizní noviny (TV Nova)						
	Miloš Zeman	24		1	8	3	36
	Andrej Babiš	7	1	–	–	1	9
	Bohuslav Sobotka		3	1	2	3	9
	Miroslav Kalousek	–	2	–	5	–	7
	Milan Chovanec	4	2	–	–	–	6
	Zprávy FTV Prima						
	Miloš Zeman	12		3	2	1	18
	Milan Chovanec	4	2	–	–	–	6
	Andrej Babiš	2	2	–	–	–	4
	Václav Klaus	2	1	–	–	1	4
	Bohuslav Sobotka		2	–	–	2	4

Graf 3:
Nejčastější lokality zahraničního zpravodajství v roce 2015 (N = 1466)

* Pozn.: Přítomnost více členských zemí EU nebo neuvedena konkrétní země.

PŘÍPADOVÉ STUDIE

V následující části se věnujeme rozboru mediálního pokrytí dvou zahraničněpolitických událostí z roku 2015.² Nejprve se zaměříme na zpravodajství českých médií související s průjezdem amerického vojenského konvoje přes ČR na přelomu března a dubna 2015.³ V druhém případě je analyzováno zpravodajství referující o relokačních kvótách pro rozdělení migrantů mezi členské země EU. Stejně jako v minulých letech se zaměřujeme zejména na to, jak zpravodajská média tyto události interpretovala, přesněji které aspekty byly zdůrazňovány a s jakými kontexty a rámci byly události v médiích spojovány. Zajímali nás tradičně také klíčoví aktéři a míra personalizace zpravodajství, tedy to, jaký význam média přisuzovala individuálním aktérům událostí, resp. jak interpretovala vliv těchto aktérů na zahraničněpolitické dění. Základ pro výběr analyzovaných textů tvořily obsahy celkem dvanácti tištěných periodik.⁴

Průjezd amerického vojenského konvoje

Pro analýzu první události – průjezd amerického vojenského konvoje, byly do výběru zahrnuty všechny tematicky relevantní texty publikované v období od 16. 3. do 2. 4. 2015.⁵ Celkem bylo analyzováno 224 článků. Výsledkem je identifikace tří základních interpretačních rovin, v rámci nichž byla událost médií vysvětlována. První rovina popisuje událost jako vyjádření postoje vůči Rusku, proto ji nazýváme *Symbolický akt namířený proti Rusku* a v médiích je používána především v době před samotnou událostí. Druhý významový kontext je charakterizován postoji aktérů, kterým média dávají prostor. Třetí, spíše okrajová rovina, zdůrazňuje událost zejména jako logistickou akci.

Symbolický akt namířený proti Rusku

Klíčovou rovinou, kterou sledovaná česká tištěná média ukotvovala průjezd amerického obrněného konvoje přes území České republiky, byla jeho symboličnost. Takzvaná Dragounská jízda (*Dragoon Ride*) tak byla prezentována jako symbolický akt, a to převážně v člancích vydaných před jejím zahájením. Kontextem této prezentace pak byla zahraničněpolitická pozice vůči Rusku. Právě v návaznosti na vztah k Rusku měla daná symbolika v textech dva rámce, které jsou ale ve skutečnosti stranami téže mince. Texty na jedné straně charakterizovaly průjezd konvoje jako ztělesnění hesla „jeden za všechny, všichni za jednoho“. Charakteristika vychází z citovaného výroku ministra zahraničních věcí L. Zaorálka, který k cestě konvoje uvedl: „*Součástí toho, co se projednávalo na posledním summitu NATO, bylo, že je třeba, aby se jasně ukázalo, že v NATO platí jeden za všechny a všichni za jednoho a že je třeba, aby bylo zřejmé, že každé zemi v případě, že by se ocitla v potížích, se musí pomoci.*“⁶ Na straně druhé texty průjezd konvoje charakterizovaly jako „ukázkou síly“. Ačkoliv dané charakteristiky nejsou rozhodně v rozporu, je vhodné je jasně odlišit, jelikož jsou v textech převážně spojovány s antagonistickými přístupy k průjezdu konvoje.

Rámec „všichni za jednoho, jeden za všechny“

Daná charakteristika je jednoznačně spojována s kladným postojem k průjezdu konvoje. Konvoj je tak v tomto pojetí „symbolickou exhibicí odhodlání hájit vojenskou silou hranice země NATO“,⁷ jejímž „cílem je ukázat alianční soudržnost“,⁸ „demonstrovat odhodlání bránit spojení“⁹ a „plnit závazky“.¹⁰ Někteří autoři považují za cílové publikum takové symbolické exhibice českou veřejnost: „Některé zdejší webové diskuse či politici nám chtějí [...] vyměnit našeho koně za ruského. I proto jsem rád, že tu pojedou americké tanky. Tím dají najevo, že sem nepustí obrněnce ruské. Že jsme členy světové party, jejímž cílem je bránit svobodu.“¹¹ Dle jiných autorů „má jít o gesto pro spojení, že se mohou v případě konfliktu s Ruskem na USA spolehnout“.¹² Takto např. zaznívá názor, že „pokud pobaltské státy NATO, které jsou ve složitější geopolitické situaci než ČR, stojí o projev solidarity, zaslouží si jej. Jde o zcela jiný případ, než kdyby se armády NATO ocitly na horké půdě nečlena – Ukrajiny – nebo kdyby vyvázely do této země zbraně.“ Není přitom bez zajímavosti, že takto rámované články se vyskytují prakticky výhradně v období krátce po polovině března 2015, přičemž vrcholu dosahují 17. 3. 2015, načež ze sledovaných periodik prakticky mizí. Později se však naopak objevuje např. i postoj považující konvoj za pouhé gesto: „V Bílém domě ve Washingtonu si jen odškrtnou, jak krásně dali najevo svůj zájem o silné vazby s touto částí světa, byť je už dlouhé roky jasné, že je spojenectví se střední a východní Evropou věc, které Barack Obama nikdy nepřikládal význam.“¹³

Poměrně okrajově se objevují i zmínky týkající se povinností ČR jako členské země NATO: „není možné pouze brát a očekávat, že se naše bezpečnost odehraje tak nějak „samo““.¹⁴ Zpravodajské články se pak v této souvislosti odvolávají na výrok M. Zemana, že je ČR součástí NATO a měla by být k ostatním členským státům solidární,¹⁵ či M. Stropnického, který prohlásil, že „neděláme nic než svou běžnou alianční povinnost“.¹⁶

Rámec „demonstrace síly“

Delší trvání lze vysledovat u pojetí tématu jako demonstrace síly. Takto rámované články již nemají z hlediska zmiňovaných postojů k průjezdu konvoje jednoznačně kladné znaménko. Společné jim je to, že konvoj pojmají jako demonstraci síly vůči Rusku, ale liší se v hodnocení takového pojetí. Ačkoliv měl být konvoj dle oficiálního vyjádření americké armády ukázkou „schopnosti NATO pružně přesouvat vojenské jednotky přes hranice spojenců v úzké spolupráci s nimi“,¹⁷ zmiňovaly sledované články daný „cíl“ převážně v negativním kontextu, a to zejména v souvislosti s postojem KSČM. Tento postoj vyjadřuje citovaný výroky předsedy KSČM Vojtěcha Filipa: „Je to v rozporu s předchozím tvrzením vlády, že podporuje diplomatické řešení k uspořádání dramatické situace na Ukrajině. Naopak jde jen o demonstraci síly – ta nikdy nemůže přispět k mírovému úsilí, jen zvýší napětí.“¹⁸ Vzhledem ke skutečnosti, že četné články¹⁹ zmiňující nesouhlas KSČM s konvojem rámují konvoj jako symbolický akt namířený proti Rusku, dochází k implikaci vazeb KSČM na putinovské Rusko.

Nijak ojedinělé však nejsou ani hlasy, které konvoj v pojetí ukázky síly schvalují např. jako demonstraci „ne snad přímo síly, ale odhodlání země NATO čelit agresiv-

ním choutkám ruského medvěda na východě“.²⁰ Dle jiného postoje to demonstrace síly „pochopitelně je, ale komu se to nelíbí, ať řekne, čím má NATO reagovat na demonstrace ruské síly, které začaly v roce 2008 a vyvrcholily anexí Krymu“.²¹ Ve stejném duchu se nese i další postoj otištěný na názorové straně deníku: „Postsovětské Rusko nám v průběhu uplynulého roku poskytlo dostatek důkazů o své rozpínavosti a ohrožení dalších nezávislých států [...] můžeme jen přivítat, že je tady síla, která dává najevo, že vůči potenciálnímu násilí je připravena se vzepřít.“²² Setkat se však lze i přímo s explicitním odmítáním pojetí konvoje jako ukázky síly: „ten konvoj není ukázka vojenské síly, ale je to vnitřní strategická komunikace, kterou Američané a Aliance chtějí dát najevo: Jsme tady i pro vás, nenecháme vás v tom samotné.“²³ Pojetí „všichni za jednoho, jeden za všechny“ a „demonstrace síly“ jsou zde tedy postaveny do rozporu.

Postoj veřejnosti a politických subjektů

Jedná se o rovinu, kterou média používají v době těsně před událostí, v průběhu a po jejím skončení. Zároveň se v průběhu času značně proměňuje. Touto rovinou byl nahrazen rámec „Symbolického aktu“, který byl v médiích využíván pouze okrajově. Před příjezdem konvoje na české území souvisí rámování článků postojem veřejnosti či politiků se jmenováním odpůrců daného způsobu přesunu. S tím, jak se konvoj blížil k českému území, však tématům článků začal dominovat rozpor mezi odpůrci a příznivci konvoje, což se změnilo ve chvíli, kdy konvoj dorazil do ČR, a od této chvíle v médiích drtivým způsobem převládlo téma vítání konvoje a setkávání se občanů s vojáky.

Rámec „plánovaný odpor“

Články informující o chystaném odporu (plánované blokády, demonstrace, nápisy na komunikacích) zdůrazňují, že jde zejména o komunisty a aktivisty názorově blízké Rusku. Lze tak konstatovat prakticky automatické ztotožňování odpůrců konvoje s hájením ruských zájmů. V případě KSČM se tak děje většinou implicitně, avšak dochází i k zcela explicitním spojením: „Jejich hlavními politickými patrony [myšleno odpůrců konvoje, pozn. autora] se stali komunisté. Projasňuje to pozici KSČM v současné mezinárodně politické situaci a etabluje ji jako hlavní partajní oporu Kremle v ČR.“²⁴ Generalizace pak dosahuje až následující podoby: „Jestli by se měl dnes stydět, je to přece proputinovská aktivistická parta, která si v těchto dnech dodává kuráž v těch nejzatuchlejších debatních končinách internetu, aby za pár dní mohla s transparenty v rukou vyrazit k rychlostním silnicím dělat Česku ostudu. Nazýváme je přesně podle dobře známé starší generací dodnes husí kůži vyvolávající zkratky CCCP: Celkově Cáklá Cizorodá Pakáž.“²⁵ Tímto způsobem neonálepkovaná kritika pak v monitorovaných člancích zaznívá pouze výjimečně. Zároveň je tento přístup prakticky nerozporován (výjimku tvoří např. rozhovor s historikem českých dějin Ivanem Šedivým, který „upozorňuje, že rozštěpení společnosti nelze bagatelizovat tím, že protestují pouze komunisté a nějací ruští přátelé“).²⁶

Samotným důvodům protestu se zkoumaná média věnují až na výjimky pouze povrchně a tezovitě: „Jenže na straně odpůrců samozřejmě nejde o průjezd jednoho

*aliančního konvoje, ale právě o latentní antiamerikanismus, o zpochybňování smyslu českého členství v NATO a v konečném výsledku o revizi toho, co vadí i samotnému Putinovi. Evropského bezpečnostního uspořádání, jak se vyvinulo po konci studené války.*²⁷ Konkrétně artikulovány jsou pak prakticky pouze argumenty KSČM, dle níž (pomineme-li výhradu, že se jedná o demonstraci síly) vláda nejednala v souladu s ústavou, když průjezd vojsk projednala (ovšem s dodatkem, že vládní politici, ani ústavní právníci s tímto názorem nesouhlasí).²⁸ Zajímavé jsou pak články týkající se odmítání konvoje ve vztahu k ČSSD. Jedná se o jedinou stranu, v níž došlo v dané věci k viditelným rozporům (nějakým způsobem se kriticky ke konvoji vyjádřili čelní politici ČSSD Michal Hašek, Jan Mládek či Jan Keller) a novináři tento rozkol opakovaně zdůrazňují. Podobně také upozorňují na skutečnost, že jeden z nejviditelnějších organizátorů protestů Jiří Vyvadil byl senátorem Parlamentu ČR zvoleným za ČSSD.²⁹ Protesty a protestující pak monitorované články v několika případech označují za provokace a provokatéry (je však pravděpodobné, že jejich použitím pouze kopírují terminologii používanou českou armádou, resp. ministrem obrany ČR).

Jakési schvalování či alespoň pochopení pro odmítání konvoje lze ve sledovaných článcích nalézt pouze ojedinele: „Z textů na sociálních sítích lze strach lidí z konvoje identifikovat. Spojují jej s důsledky vojenských angažmá USA a spojenců po 11. září 2001, kdy po nich zůstávají nejen destabilizované země, ale kde se stále bojuje, a terorismus se odtud šíří do jiných zemí a ve formě migrace i do Evropy. Lidé tak nemají ani tak strach z Ruska, a asi vůbec ne z toho, že by nás Američané chtěli zastrašit, ale nejvíce se obáváme toho, co by se naším nedomyšleným počínáním mohlo stát.“³⁰ Jiný článek pak považuje protesty za standardní projev občanské společnosti a dodává, že „vtipné na tom je, že po jednohlasném pozitivním názoru na průjezd amerického konvoje často volají stejní lidé, kterým vstávají vlasy hrůzou na hlavě, když dostane Andrej Babiš při volbě předsedy svého hnutí sto procent hlasů“.³¹ Schvalování odmítání konvoje pak směřuje i z pacifistických pozic: „oživení protiválečných akcí tu považují za potřebné zvláště nyní, v době ukazování svalů a snah o přechod nové studené války v horkou [...], české protiválečné postoje jsou i v souladu s ideou založení EU a evropských společenství, [...] tou bylo, už od druhé světové války, úsilí o zajištění míru v Evropě a ve světě“.³²

Rámec „odpůrci vs. vítáči a zvědavci“

S přibližujícím se datem příjezdu konvoje média stále častěji rámuji danou událost jako (většinou symbolický) střet jeho odpůrců a příznivců podél silnic a v místech zastávek. Toto rámování se často projevuje již v samotných titulcích článků: od informativních („Američany mnohde uvítají, největší protest čeká Praha“) přes důrazné („Příznivci Američanů už chladí plzeňské, odpůrci shání podpisy“ či „Na konvoj se při průjezdu chystají zvědavci i odpůrci“) až po sugestivní („Boj o konvoj. Kdo koho překřičí?“).³³ Články jinak většinou věcně informují o plánovaných akcích příznivců (vítání s vlajkami, letáky, pivem, na motorkách či ve veteránech, koncerty apod.) i odpůrců (demonstrace, protesty, blokády, petice apod.) a také často o očekáváních a motivech lidí, kteří jsou jednoduše zvědaví na přepravovanou vojenskou techniku a se-

tkání s americkými vojáky. Zároveň již v této fázi v některých případech konstatují, že iniciativu přebírají příznivci konvoje.³⁴

Rámec „triumf příznivců“

S příjezdem na české území je konvoj líčen jako jednoznačný triumf. Charakter informování opět velmi dobře dokládají titulky typu „Hi, Friends! Tahle jízda stála za to“, „Nadšení amíci: Je to karneval!“ či „Welcome! Praha vítala USA“.³⁵ Odpůrci přitom jsou ve většině článků odstaveni do pozadí, popř. jsou jejich akce prezentovány jako neúspěch: či „Pro komunisty a permanentní kritiky to byla příležitost, jaká se jim naskytne málokdy, ale při jejím využívání přestřelovali. A tak se dočkali bumerangové reakce, která se projevila i při převážně pozitivním přivítání kolon“ a obdobně „Argumentace exsenátora, komunistů a dalších přátel Ruska proti průjezdu konvoje na úrovni vysvětlování existence vesmírných lidí v čele s Aštarem Šeranem či žijícího Elvise Presleyho měla totiž opačný efekt. Namísto probuzení proruských nálad a anti-amerického odporu s cílem vystoupit z NATO se vzedmula vlna sympatií.“³⁶ Někteří autoři pak odpůrcům přiznávají dílčí úspěch v informační válce: „Celkový dojem z veřejných aktivit proruské lobby a komunistů je, že zatím nic moc nepředvedli. Zdá se, že jediné, co se fandům Kremlu povedlo, byla mobilizační propaganda“ či „Čeští putinovci prohráli ‚boj o konvoj‘ jen zčásti. Dokázali dlouhé týdny ohýbat českou mediální realitu.“³⁷

Zajímavým kontextem je v některých článcích explicitní či implicitní historická paralela s osvobozením části Československa americkou armádou v roce 1945. Takto např. jeden z autorů usuzuje, že „pro část davů u silnic je pohled na konvoj satisfakcí za absenci amerických vojáků v Praze před sedmdesáti lety“.³⁸

Banální logistická akce

Oproti předchozím rámcům se jedná vyloženě o okrajovou záležitost. Ve skutečnosti lze hovořit spíše o dvou samostatných rámcích: „rutinní přesun“ a „logistika“. Logistický aspekt přesunu však hraje v monitorovaných článcích pouze podružnou roli. Jeden článek řeší možné problémy s ubytováním vojáků,³⁹ dále jsou zmiňovány dopravní potíže,⁴⁰ nutnost prověřit celou trasu přesunu⁴¹ a neplacení mýta.⁴²

Častěji články banalizují samotný přesun s tím, že „pohyb vojsk NATO po našem území, včetně těch amerických, se stal rutinní záležitostí“,⁴³ přičemž jen „v loňském roce se přitom přes Českou republiku přepravilo po silnici víc než šest stovek amerických vojáků“.⁴⁴ V tomto smyslu jsou též citováni politici: M. Stropnický, dle něhož se jedná o „běžnou alianční povinnost“⁴⁵ a zejména pak opakovaně M. Zeman, který uvedl, že „jsou to naprosto běžné manévry [...] jen loni projelo republikou jedenáct podobných vojenských konvojů a nikdo si toho nevšiml“.⁴⁶

Relokační kvóty

V případě relokačních kvót výběr analyzovaných mediálních výstupů proběhl ve dvou fázích. V první fázi byly vybrány všechny tematicky relevantní články publikované od

29. 4. do 30. 11. 2015⁴⁷ a tento výběr obsahoval 886 textů (N¹). Z tohoto základního souboru bylo ve druhé fázi vybráno celkem 200 textů, které tvoří výsledný výběrový soubor pro analýzu (N²), a to tak, aby podíl (%) analyzovaných textů v jednotlivých měsících ve výběrovém souboru (N²) odpovídal původnímu podílu v základním souboru (N¹), blíže viz Tabulka 3.

Vzhledem k vývoji situace v souvislosti s migrační vlnou bylo téma relokačních kvót v médiích akcentované kontinuálně v průběhu celého roku a identifikovali jsme celkem pět klíčových rámců, které média používala pro kontextualizaci tématu. Mezi zřejmě nejvýraznější patří rámec pojmenovaný suverénní stát vs. EU, který využívá tradiční polarizaci my vs. oni a vyjadřuje veskrze negativní postoj vůči přijetí kvót jako diktát zvenčí. Druhý rámec nazvaný kvóty vs. Schengen interpretuje systém kvót jako nesmyslný či nefunkční vzhledem k Schengenské úmluvě zaručující volný pohyb osob mezi členskými zeměmi EU. Dalším z kontextů, který do jisté míry navazuje na rámec suverénní stát vs. EU, je rámec nazvaný dobrovolná pomoc, kdy odmítnutí kvót je spojováno s alternativní pomocí v řešení imigrantské krize, kterou si definuje stát sám. Čtvrtý rámec radikalizace upozorňuje a popisuje relokační kvóty jako důležitý faktor i jako možnou příčinu posílení radikálních či populistických hnutí v České republice. Poslední pátý rámec nazvaný dehumanizace migrantů se v médiích objevuje spíše okrajově. Reflektuje to, že problém kvót i imigrantů samotných je v médiích popisován téměř výhradně perspektivou politiků a politických vyjednávání. Humanitární hledisko či perspektiva samotných migrantů je v médiích zcela upozaděna.

Tabulka 3:

Konstrukce výběrového souboru pro analýzu mediálního pokrytí relokačních kvót v roce 2015

	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	celkem
N ¹	92	122	47	37	335	151	102	886
N ¹ (%)	10	14	5	4	38	17	12	100
N ²	21	28	11	8	76	34	23	200
N ² (%)	10	14	5	4	38	17	12	100

Rámec „suverénní stát vs. EU“

Velké množství článků (lze říci, že většina) zprostředkovává informace o odmítavé reakci české politické reprezentace (popř. i dalších zemí V4) vůči navrženému přerozdělovacímu mechanismu. Nejčastěji zmiňovanými aktéry jsou tak jednotliví čeští politici a Evropská unie jako blíže nespecifikovaný celek. V člancích je tedy obvykle akcentován ostrý nesouhlas České republiky s politikou Evropské unie: „*Odmítavý postoj ke kvótám na přistěhovalce potvrdilo Česko i před včera zahájeným summitem EU, který se tím měl zabývat. Dostalo se pod tlak zbytku Unie, když v chystaných závěrech summitu zůstal nárok, aby se všichni povinně podíleli na přerozdělování běženců.*“⁴⁸ „Tlak“ je vůbec v dané souvislosti hojně využívaný výraz. Ve svých vyjádřeních jej

používají jak novináři: „*Lze očekávat další tlak na přijetí kvót*“⁴⁹, tak politici: „*Kvóty odmítá i šéf ODS Petr Fiala, podle něj vláda nesmí ustoupit německému tlaku.*“⁵⁰

Zároveň ovšem články často zmiňují skutečnost, že ČR má v této věci v EU sponce: „*Odpor k povinným kvótám spolu s Českem a Slovenskem sdílí například Británie*“⁵¹ či „*Povinné kvóty, které Česká republika a další východoevropské státy ostře odmítají, mají být jedním z pilířů plánu, jak se vyrovnat se silícím přílivem migrantů.*“⁵² Spor o kvóty je přitom prezentován jako boj jednotlivých zemí: „*Vítězné V (nebo parohy na Italy?) dělal na prstech slovenský premiér Robert Fico, když včera ohlašoval úspěch v boji proti povinným kvótám na přistěhovalce. Ve vítězném tónu se nesla i vyjádření premiéra Sobotky.*“⁵³

Zároveň je akcentována jistá jednota tuzemské politické scény. Objevují se ale i články tematizujících rozpor na české politické scéně: „*Plán Junckerovy (Evropské) komise na zavedení kvót na přerozdělování uprchlíků je fackou stranám vládní koalice, jejichž europoslanci Junckera a jeho komisi podpořili, zatímco vláda se teď bude muset postavit proti němu,‘ poznamenal místopředseda ODS Jan Zahradil.*“⁵⁴

Lze vysledovat i tendence k protievropskému ladění článků – některé „euroskeptické“ příspěvky měly ambici překračovat téma migrace: „*Lze říci, že návrh na kvóty vychází z dobrých důvodů. Ale patří mezi ty, jež prosazují federalismus shora. V tom je jeho největší slabina.*“⁵⁵ Obtíže spojené se zvládnutím migrace pak v některých případech slouží jako podpora pro mnohem obecnější argumentaci proti Unii: „*Zakřivení banánů, definice rumu či pomazánkového másla. Evropa se chová tak, jak unijní úředníci pískají. A ti teď spočítali, že by Česko mělo přijmout 525 uprchlíků ze zemi třetího světa...*“⁵⁶

Na přelomu srpna a září 2015 se pak do popředí zájmu dostává téma kritiky odmítání kvót, kterou vyjádřili někteří zahraniční politici. Vyznění v českém tisku je opět silně konfrontační: „*Zatímco východní část včetně Česka dál tvrdě odmítá kvóty a povinné přijímání azylantů, ze západu kontinentu už vedle apelů zaznívají výhrůžky.*“⁵⁷ „*Výhrůžkami*“ jsou přitom míněny výroky týkající se možného omezení dotací z EU: „*Ohrnujete nos nad běženci? Nedostanete žádnou ‚minci‘! Takový vzkaz vyslala rakouská ministryně vnitra Johanna Miklová-Leitnerová mimo jiné i České republice. Státům, které odmítly přijmout uprchlické kvóty, by totiž nechala omezit příliv peněz z Bruselu. Miklová-Leitnerová řekla, že existuje možnost ‚redukovat požadavky, pokud není solidární odpovědnost‘.*“⁵⁸ Evropsští politici, kteří komentovali odmítání kvót některými zeměmi EU, jsou podrobováni ostré kritice: „*A ministr zahraničí Laurent Fabius neváhá peskovat demokraticky zvolené vlády za to, že nechtějí akceptovat jím nadiktované uprchlické kvóty.*“⁵⁹ Možné krácení finančních prostředků je však kritizováno i jako opatření, které nahrává euroskeptikům.⁶⁰

V souvislosti s jednáním Rady Evropské unie, na němž o kvótách hlasovali ministři vnitra členských států EU, jsou kvóty prezentovány primárně jako německý zájem, který bude prosazen přehlasováním odpůrců.⁶¹ Zároveň je akcentován odpor zemí Visegrádské čtyřky, které si nehodlají nechat kvóty, jazykem autorů monitorovaných článků, „*vnutit*“⁶² a v tisku je avizováno, že se o kvóty v Bruselu „*strhne poslední bitva*“.⁶³ Výsledné schválení relokačních kvót je pak popisováno jako „*česká prohra*“⁶⁴ a „*diktát EU*“.⁶⁵

Rámec „kvóty vs. Schengen“

Jedná se o hlavní argument v člancích kritických ke kvótám nebo týkajících se odmítavého postoje ČR. Konkrétně články tematizují nesmyslnost kvót v situaci volného pohybu osob: „Dokud budou pečená kuřata na stromech a vrátka otevřená, je zbytečné hrát si i na kvóty. Můžeme klidně slíbit Bruselu, že uprchlíků přijmeme dvacet tisíc. Stejně na první vycházce všichni zmizí směr Německo a Velká Británie...“⁶⁶ Některé články v této souvislosti dokonce zmiňují ohrožení schengenského prostoru: „Kvóty jsou ovšem nesmysl, už proto, že v rámci schengenského prostoru existuje volný pohyb lidí, a kdo k nám bude natrvalo přidělen, zmizí druhý den do Německa. Nebo chce někdo Schengen zrušit a rozebrat? A jsou kvóty k tomu prvním krokem?“⁶⁷ Jiný názor však předpokládá, že schengenský prostor bude muset být revidován nezávisle na kvótách: „Žena krmící děti v sicilském přístavu Catania čeká, až se Evropská unie dohodá o kvótách a z jižních států se uprchlíci solidárně přesunou i do severních zemí [...]. Dalším krokem bude nejspíš rekonstrukce schengenského prostoru, ve kterém se už 30 let prohánějí Evropané bez hraničních kontrol. Je ale takový systém udržitelný, když se kontinentem valí tisíce imigrantů?“⁶⁸ Jiné články dovozují možné nebezpečí pro samotné migranty: „Pokud určíme kvóty, kolik přijmeme, tragédie ve Středozezemním moři se budou opakovat: mnozí se budou snažit předběhnout ostatní a do kvót se vtěsnat. Pašeráci budou mít žně a ubožáci v přeplněných lodích budou dál tonout.“⁶⁹

Rámec „dobrovolná pomoc“

Společně s tematizací odmítáním povinných kvót českými politiky jdou v monitorovaných člancích ruku v ruce jejich návrhy na alternativní řešení migrační krize. Primárně je akcentována dobrovolnost solidarity, a to v souvislosti s oficiálními postoji České republiky, potažmo Visegrádské skupiny: „ČR je ochotna určitý počet uprchlíků přijmout, pouze však za podmínky, že nepůjde o povinné kvóty, bude to na bázi dobrovolnosti a navíc, že ČR bude moci ovlivnit jaké lidi, v jakém množství a kdy by se do ČR přesídlovali“⁷⁰ či „Země Visegrádské skupiny, tedy Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Polsko, ve včerejším společném prohlášení před nadcházejícím zasedáním Evropské rady opět odmítly povinné kvóty pro přerozdělování uprchlíků. Solidární akce v rámci EU podle nich mají být činěny dobrovolně.“⁷¹

Analyzované články v této souvislosti vycházejí z prohlášení českých politiků, v nichž artikuluji své představy. Například z oficiální nabídky, kterou premiér Sobotka učinil v Bruselu: „Uprchlíkové kvóty odmítáme, ale odpovědnosti se nezříkáme. Proto nabízíme Středomoří finanční pomoc, experty na migraci, letoun CASA, termovize i cvičené policejní psy.“⁷² Nebo kritiky kvót z úst A. Babiše, podle nějž je lepší řešení „zřídít uprchlický tábor v Turecku, kde by docházelo k výběru uprchlíků“.⁷³ Dále je citován výrok M. Zemana, dle nějž by rozmístění uprchlíků „mělo být dobrovolné a hlavní pomoc by měla směřovat tam, odkud imigranti pocházejí“.⁷⁴

Rámec „radikalizace“

Výjimečně jsou povinné kvóty negativně rámovány i jako možná příčina posílení radikálních či populistických hnutí: „V posledních týdnech však českým antiislamisťům spadl do náruče dar v podobě evropských kvót na uprchlíky, které, pokud by byly

schváleny, stanoví Česku poskytnout azyl stovkám uprchlíků včetně těch z muslimských zemí. Co se kolem toho dělo, je neuvěřitelné. Přes 33 tisíc podpisů za tři týdny! První petici jsme sbírali celé měsíce, říká Robert Mětelec k akci, již IVČRN vyhlásila právě kvůli kvótám.“⁷⁵

Rámec „dehumanizace migrantů“

Monitorované články tematizující problematiku kvót pojmají uprchlíky či migranty obecně jako jakousi kvantifikovanou masu, čímž dochází ke zjevné dehumanizaci problému. Důraz je kladen na politické vyjednávání, humanitární hledisko migrace je v souvislosti s tématem kvót podreprezentováno. Samozřejmě se vyskytují výjimky, např. v článku zkoumajícím postoje Afričanů usazených ČR ke kvótám: „Proč se vlastně musí mluvit o konkrétním čísle? Přijímání uprchlíků je přece i pro Česko humanitární povinností.“⁷⁶

S dehumanizací problematiky úzce souvisí skutečnost, že samotní uprchlíci či migranti, kterých se problematika primárně týká, nedostávají v dotyčných člancích prakticky žádný prostor. Tematika kvót je pojmána výhradně českou optikou, popř. optikou EU. Perspektiva z pozice samotných migrantů zcela absentuje.

ZÁVĚR

Z výsledků obsahové analýzy zahraničního zpravodajství je patrné, že v roce 2015 dominovaly zahraničnímu zpravodajství sledovaných stanic události související především s jednáními o relokačních kvótách na rozmístění žadatelů o azyl mezi země Evropské unie (září, říjen), s informováním o teroristických útocích v Paříži (listopad) a s průjezdem amerického vojenského konvoje přes Českou republiku (březen). Co do počtu příspěvků věnovaných zahraničněpolitickým událostem jednoznačně vede zpravodajská relace České televize, ale nutno konstatovat, že podobně jako v předchozích letech i v roce 2015 se tematicky nijak výrazně nelišila od agendy ostatních televizních stanic. Všechny tři stanice tak svým divákům nabízejí velmi podobnou představu o zásadních událostech a tématech zahraniční politiky České republiky. Hlavním aktérem televizního zpravodajství byl premiér B. Sobotka následovaný prezidentem ČR M. Zemanem a jednotlivými členy vlády ČR. Mezi 10 nejčastějších aktérů zpravodajství se dostali pouze dva nevládní politici (M. Kalousek a P. Fiala). Charakteristiky hlavních aktérů televizního zpravodajství v roce 2015, konkrétně dominantní pozice premiéra, prezidenta ČR a členů vlády ČR a současně okrajový výskyt zahraničních či nepolitických protagonistů, potvrzují trend pozorovaný v minulých letech, tedy že osobami, které v televizním zpravodajství dostávají prostor pro vyjádření vlastních komentářů a interpretací významu zahraničněpolitických událostí, jsou v naprosté většině české politické elity.

Součástí kapitoly jsou také případové studie medializace dvou zahraničněpolitických událostí loňského roku, konkrétně průjezd amerického vojenského konvoje přes ČR na přelomu března a dubna 2015 a zpravodajství referující o relokačních kvótách pro rozdělení migrantů mezi členské země EU. Klíčovým zpravodajským rámcem při

referování o průjezdu amerického vojenského konvoje byla symboličnost celé události, a to jednak jako symbolický akt namířený proti Rusku a jednak demonstrace síly a jednoty zemí NATO. V případě medializace vyjednávání o relokačních kvótách je patrné používání výrazně negativního a polarizovaného schématu pro interpretaci tématu. V medializaci relokačních kvót se jako zásadní ukazuje snaha interpretovat téma jako střet mezi svobodným rozhodováním jednotlivých zemí na jedné straně a vnějším diktátem anonymizované Evropské unie na straně druhé.

Seznam použité literatury

- Nečas, Vlastimil–Vochocová, Lenka (2014): Česká média a zahraniční politika: v hradním stínu a zajetí emocí. *Středoevropské politické studie*, Vol. 16(2–3), s. 137–159.
- Vochocová, Lenka–Nečas, Vlastimil (2015): Mediální kontext české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2014. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 34–54.
- Vochocová, Lenka–Nečas, Vlastimil (2014): Mediální kontext české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2013. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 34–50.

Poznámky

- ¹ Datovou matici se zakódovanými příspěvky televizního zpravodajství poskytla pro účely této studie společnost Media Tenor, spol. s r. o. (www.mediatenor.cz). Aplikovaná metodika kódování a vícestupňové kontrola dat umožňuje dosažení až 95% shody při testech reliability (*Intercoder Reliability*). Báze dat (N) uvedená u jednotlivých grafů a tabulek označuje celkový počet jednotek, ze kterého jsou dané údaje počítány. Celkový počet nemusí odpovídat součtu hodnot uvedených v grafu či tabulce, prezentuje-li např. pouze nejvýznamnější výsledky.
- ² Dvě zahraničněpolitické události pro kvalitativní textuální analýzu byly vybrány, stejně jako v minulých letech, na základě diskusí s hlavními autory této ročenky.
- ³ Akce proběhla ve dnech 29. 3. až 1. 4. 2015. On-line: www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/pres-cesko-projede-konvoj-americke-armady--107865.
- ⁴ Deníky *E15*, *Hospodářské noviny*, *Lidové noviny*, *MF DNES* a *Právo* a magazíny *Ekonom*, *Euro*, *Reflex*, *Reportér*, *Respekt* a *Týden*. Dostupné prostřednictvím mediálního archivu společnosti NEWTON Media.
- ⁵ Analyzované období je ohraničeno dnem, kdy průjezd konvoje schválila vláda ČR (16. 3. 2015) a dnem následujícím po konci akce (2. 4. 2015). Zahrnuty jsou všechny texty obsahující slova „americký“ a „konvoj“ (včetně všech možných lexikálních tvarů).
- ⁶ Například Danda, Oldřich: *USA ukážou u nás Rusku svaly*. *Právo*, s. 1, 17. 3. 2015; (jw, kop, ČTK): *Českem projedou američtí „dragouni“*. *MF DNES*, s. 2, 17. 3. 2015.
- ⁷ Bělohorský, Václav: *Konvoj iluzí a skutečnosti*. *Právo*, s. 6, 28. 3. 2015.
- ⁸ Danda, Oldřich: *USA ukážou u nás Rusku svaly*, op. cit.
- ⁹ (map): *Spanilá jízda obrněnců USA*. *Blesk*, s. 5, 17. 3. 2015.
- ¹⁰ Jelínek, Lukáš: *Nejde jenom o konvoj*. *Právo*, s. 6, 17. 3. 2015.
- ¹¹ Kučera, Vladimír: *Neměňme amerického koně za ruského*. *MF DNES*, s. 14, 16. 3. 2015.
- ¹² Tománek, Tomáš: *Konvoj ukáže svaly Putinovi*. *Lidové noviny*, s. 4, 17. 3. 2015.

- ¹³ Marjanovič, Teodor: *To tenkrát v dvatisícpatnáctom*. *MF DNES*, s. 14, 23. 3. 2015.
- ¹⁴ Bartošek, Jan: *Jak moc škodí český odezdikezdismus?* *Právo*, s. 6, 24. 3. 2015.
- ¹⁵ Například Danda, Oldřich: *Armáda se připravuje na provokace*. *Právo*, s. 2, 21. 3. 2015.
- ¹⁶ Stratilík, Ondřej: *Ohrozí konvoj? Policie zakročí*. *Lidové noviny*, s. 2, 19. 3. 2015.
- ¹⁷ Tománek, Tomáš: *Konvoj ukáže svaly Putinovi*. *Lidové noviny*, s. 4, 17. 3. 2015.
- ¹⁸ Danda, Oldřich: *USA ukážou u nás Rusku svaly*, op. cit.
- ¹⁹ Například Danda, Oldřich: *USA ukážou u nás Rusku svaly*, op. cit.; Petráček, Zbyněk: *Demonstrace síly*. *Lidové noviny*, s. 10, 18. 3. 2015; Brožová, Karolína: *Odpůrci konvoje svolali demonstraci na Václavák*. *Právo*, s. 3, 19. 3. 2015; či Kavalírová, Naděžda–Židek, Leo: *Nemají právo napadat průjezd sil NATO*. *MF DNES*, s. 12, 24. 3. 2015.
- ²⁰ Mlejnek Josef: *Anabáze nejen s dragouny*. *Lidové noviny*, s. 10, 23. 3. 2015.
- ²¹ Petráček, Zbyněk: *Demonstrace síly*, op. cit.
- ²² Kavalírová, Naděžda–Židek, Leo: *Nemají právo napadat průjezd sil NATO*, op. cit.
- ²³ Danda, Oldřich–Pavel, Petr: *Jsmo jiní, konvoj USA berou v Pobaltí jinak než u nás*. *Právo*, s. 8, 21. 3. 2015.
- ²⁴ Mitrofanov, Alexandr: *Karavana*. *Právo*, s. 6, 21. 3. 2015.
- ²⁵ Marjanovič, Teodor: *To tenkrát v dvatisícpatnáctom*, op. cit.
- ²⁶ Houda, Přemysl: *Ukázat zuby neškodí*. *Lidové noviny*, s. 1, 28. 3. 2015; Houda, Přemysl: *Ztratili jsme vůli bránit se silou*. *Lidové noviny*, s. 13, 28. 3. 2015.
- ²⁷ Anýž, Daniel: *Nebýt proti konvoji je málo*. *Hospodářské noviny*, s. 8, 24. 3. 2015.
- ²⁸ Martínek, Jan: *Kováčik: Konvoj je protiústavní!* *Právo*, s. 2, 23. 3. 2015.
- ²⁹ Například Tománek, Tomáš: *Konvoj ukáže svaly Putinovi*, op. cit.; (ada, nig): *Vláda přesun americké kolony málem neschválila*. *Právo*, s. 3, 20. 3. 2015; Dolejší, Václav: *Kellerovy názory dráždí v ČSSD „hosvodu i kavárnu“*. *Hospodářské noviny*, s. 6, 25. 3. 2015; Plesl, Jaroslav: *Jak z Vyvadila vytvořit hvězdu*. *MF DNES*, s. 14, 26. 3. 2015.
- ³⁰ Rašek, Antonín: *Češi mají z konvoje prostě strach*. *Právo*, s. 6, 24. 3. 2015.
- ³¹ Plesl, Jaroslav: *Jak z Vyvadila vytvořit hvězdu*, op. cit.
- ³² Uhl, Petr: *Ne základnám se změnilo na „Ne válce!“*. *Právo*, s. 6, 23. 3. 2015.
- ³³ Otto, Pavel: *Američany mnohde uvítají, největší protest čeká Praha*. *E15*, s. 2, 27. 3. 2015; Ťopek, Martin: *Příznivci Američanů už chladí plzeňské, odpůrci shání podpisy*. *MF DNES* (Kraj Pardubický), s. 1, 27. 3. 2015; (sve, plk, ner): *Na konvoj se při průjezdu chystají zvědavci i odpůrci*. *Právo*, s. 2, 28. 3. 2015; Biben, Martin: *Boj o konvoj. Kdo koho překřičí?* *MF DNES*, s. 2, 27. 3. 2015.
- ³⁴ Například Biben, Martin: *Boj o konvoj. Kdo koho překřičí?* op. cit.; (dan, mh, ner): *Hi Friends, přivítají konvoj příznivci*. *Právo*, s. 2, 27. 3. 2015.
- ³⁵ Biben, Martin: *Hi, Friends! Tahle jízda stála za to*. *MF DNES*, s. 4, 30. 3. 2015; Koníček T.–Polák, T.: *Nadšení amíci: Je to karneval!* *Blesk*, s. 4, 31. 3. 2015; Váchal, Adam–Bůnová, Michaela: *Welcome! Praha vítala USA*. *MF DNES*, Praha, s. 3, 31. 3. 2015.
- ³⁶ Rašek, Antonín: *Jak nás dragouni otestovali*. *Právo*, s. 6, 2. 4. 2015; Küttner, Dušan: *Dvě prohry jednou ranou*. *E15*, s. 2, 31. 3. 2015.
- ³⁷ Doležal, Bohumil: *Čeští putinovci v nedbalkách*. *E15*, s. 16, 30. 3. 2015; Honzejek, Petr: *Úspěchy kremelské virtuální úderky*. *Hospodářské noviny*, s. 9, 31. 3. 2015.
- ³⁸ Küttner, Dušan: *Dvě prohry jednou ranou*, op. cit.
- ³⁹ Stratilík, Ondřej: *Vojáci z konvoju položí v Plzni květiny*. *Lidové noviny*, s. 3, 18. 3. 2015.
- ⁴⁰ Martínek, Jan: *Na Facebooku se už houfují odpůrci konvoje*. *Právo*, s. 1, 18. 3. 2015.
- ⁴¹ Danda, Oldřich: *Armáda prověřila každý metr trasy*. *Právo*, s. 2, 28. 3. 2015.
- ⁴² (jn): *Američtí obrněnci mýto na dálnicích platit nebudou*. *Právo*, s. 2, 21. 3. 2015.
- ⁴³ Anýž, Daniel: *Česko musí být vůči Putinovi tvrdší*. *Hospodářské noviny*, s. 10, 18. 3. 2015.
- ⁴⁴ Osouch, Marek: *Americkým vojákům chtějí ve Výškově mávat, ale taky proti nim psát petice*. *MF DNES* (Brno a jižní Morava), s. 2, 21. 3. 2015.
- ⁴⁵ Stratilík, Ondřej: *Ohrozí konvoj? Policie zakročí*, op. cit.

- ⁴⁶ Například Lubas, Miloslav: *Zeman v Liberci: Americký konvoj není důvodem k hysterické reakci*. MF DNES (Kraj Liberecký), s. 1, 25. 3. 2015; či Švehla, Jaroslav: *Zeman: Odpůrci konvoje jsou blázní*. Právo, s. 2, 25. 3. 2015.
- ⁴⁷ Období od prvního návrhu kvót (Usnesení Evropského parlamentu ze dne 29. dubna 2015 o tragédiích, k nimž došlo v poslední době ve Středozezemním moři, a o migrační a azylové politice EU (2015/2660(RSP)) do 30. 11. 2015. Výběr pomoci lexikálního filtru ve tvaru: (povinn* OR uprchlic* OR reloka?n*) AND kvót*.
- ⁴⁸ Mocek Michal: *Sobotka: Kvóty odmítnu, nic neřeší*. Právo, s. 13, 26. 6. 2015.
- ⁴⁹ Valeš, Martin: *Železná uprchlická opona*. Týden, s. 60, 7. 9. 2015.
- ⁵⁰ Rovenský, Jan: *Vláda proti Bruselu: kvóty nechceme*. Právo, s. 2, 13. 5. 2015.
- ⁵¹ Tamtéž.
- ⁵² Havlígerová, Jana: *Česko by mělo přijmout 525 běženců*. E15, Události, s. 2, 14. 5. 2015.
- ⁵³ Mocek, Michal: *Souboj o uprchlíky nekončí*. Právo, s. 6, 27. 6. 2015.
- ⁵⁴ Pokorný, Jakub: *Stovky, nebo tisíce? Pro vládu je ideálem nula*. MF DNES, s. 2, 14. 5. 2015.
- ⁵⁵ Petráček, Zbyněk: *Už znáš svého přistěhovalce? Lidové noviny*, s. 8, 14. 5. 2015.
- ⁵⁶ (vr, ČTK): *Diktuje Češi, přijmete stovky uprchlíků!* Blesk, s. 13, 14. 5. 2015.
- ⁵⁷ Palata, Luboš: *Uprchlická krize tříští EU. Blíží se zásadní střet*. MF DNES, s. 1., 1. 9. 2015.
- ⁵⁸ (mim): *Sáhnou nám na dotace?* Blesk, s. 4, 1. 9. 2015.
- ⁵⁹ Páral, Pavel: *Francouzi přistáli na Marsu*. E15, s. 12, 1. 9. 2015.
- ⁶⁰ Keller, Jan: *Dárek euroskeptikům*. Právo, s. 6, 2. 9. 2015.
- ⁶¹ (DPA, vpl, ivi): *Berlín chce odmítače kvót přehlasovat*. Právo, s. 1. 19. 9. 2015; (ČTK): *Německo: Odpůrce kvót přehlasujeme*. MF DNES, s. 6, 19. 9. 2015.
- ⁶² Například Hruška, Blahoslav: *Kvóty si vnutit nedáme, zní z V4*. Lidové noviny, s. 2, 22. 9. 2015.
- ⁶³ Housková, Silvie: *V Bruselu se strhne poslední bitva o kvóty*. Hospodářské noviny, s. 4, 22. 9. 2015.
- ⁶⁴ Hruška, Blahoslav: *Česká prohra v Bruselu*. Lidové noviny, s. 1, 23. 9. 2015.
- ⁶⁵ Tamtéž; Fiala, Petr: *Vláda nemá odvahu postavit se diktátu*. Lidové noviny, s. 11, 24. 9. 2015.
- ⁶⁶ Klíma, Josef: *Slepota*. Lidové noviny, s. 10, 29. 8. 2015.
- ⁶⁷ Macháček, Jan: *Vietnamci nevdají. O Arabech toho moc nevíme*. Lidové noviny, s. 9, 12. 6. 2015.
- ⁶⁸ Klímeš, David: *Uprchlíci – konec Schengenu?* Hospodářské noviny, s. 9, 10. 6. 2015.
- ⁶⁹ Joch, Roman: *Evropa by měla rekolonizovat Afriku*. Lidové noviny, s. 11, 5. 5. 2015.
- ⁷⁰ Adamičková, Naďa–Königová, Marie: *Uprchlíci: Vláda riskne nelibost EU*. Právo, s. 1, s. 1, 10. 6. 2015.
- ⁷¹ (ivi, sw, ČTK): *Maďarsko couvlo: Ažyl neměníme*. Právo, s. 14, 25. 6. 2015.
- ⁷² Hruška, Blahoslav: *Češi pro EU vyslychají migranty*. Lidové noviny, s. 3, 13. 6. 2015.
- ⁷³ (rsk, novinky.cz): *Evropa musí hned uzavřít hranice, vyzval šéf ANO*. Právo, s. 2, 26. 8. 2015.
- ⁷⁴ Tománek, Tomáš: *Zeman: Vědci by si měli vzít běžence domů*. Lidové noviny, s. 1, 1. 9. 2015.
- ⁷⁵ Šafaříková, Kateřina: *„Konvičkovci“ expandují do politiky*. Lidové noviny, s. 2, 8. 6. 2015.
- ⁷⁶ Motýl, Ivan: *Čeští Afričané vládě rozumějí*. Týden, s. 28, 25. 5. 2015.

Část II:

Evropský a bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky